

Hovsep Hayreni: KÜRT “ÇÖZÜM” SÜRECİ VE ERMENİ HEYULASI

Posted on 28/03/2013

Kürt sorununda yaşanan evreler ve bugün içine girilen süreç, yaklaşık yüz yıl önce jenosid yoluyla bertaraf edilen Ermeni sorunundan bağımsız düşünülemezdi ve düşünülemez. Sağlıklı çözüm için, Kürt sorununun bu kadar gecikmeli, uzatmalı ve sancılı yaşanmasının da zemini olan 1915’le yüzleşmek, onun günahlarından arınmak öncelikli olmalıydı. Kürt hareketi bunu kendi sorumluluğu açısından ikirciksiz şekilde yapmış olsaydı, büyük bir ayak bağından kurtulmuş olarak bu sürece çok daha özgüvenli ve tutarlı girebilirdi. Tersine durumda inkarcı muhababını zihniyet değişimine zorlamada zayıf kalacağı gibi, bu noktadan onun yapabileceği gerici dayatmalara da açık olacaktı. Şimdi yaşanmakta olan bu ikinci durumdur. Öcalan’ın verdiği mesajlar 1915’in izdüşümüyle dolu.

Ve bunlar umulmadık ölçüde olumsuz, hatta endişe verici. İkinci heyetle yaptığı görüşmenin sızdırılan içeriği, önceki yıllarda generallerle Kemalist eksenli bir Türk-Kürt ittifakı arayan Öcalan’ın, son durumda artık devlete hakim duruma gelen AKP ve ona bağlı MİT etkisinde İslam eksenli bir ittifaka tav olduğunu, ilk defa muhatap alınmasını sağlayan bu angajmanın kendi söylemlerine yeni bir şekil de verdiğini gösteriyor. Gerçi o eksen kaymasının pek etkilemediği yada her iki Türk siyasi geleneğiyle uyuşabilir olan görüşleri, son tecrit sürecinden önce, hatta İmralı’ya kapatılmadan da önceki mesajlarında okunabiliyordu. [1] Ama Ermenilere ilişkin önceki değinmeleri geçmişle ilgiliyken, şimdi geleceğe dönük bir perspektif de sunma durumundadır. Ki bunun Kürt hareketini mevcut ikircikli tutumundan daha gerilere götürmesi ve sürecin gidişatına bağlı olarak 1915 davası önünde resmi Türk geleneğiyle bir tür dayanışma içine sokması dahi beklenebilir.

Yevtart Danzikyan’ın “Bir Resmi Görüşümüz Daha Mı Oluyor Acaba?” başlıklı makalesi

İmralı'dan sızan bu olumsuz ihtimale son derece vakur şekilde dikkat çekti. "Biliyorum, reel politik alanda 'çok büyük' işler dönerken bu sorularla çok az insan ilgilenecektir" demekle beraber dostça düşündürmeye çalıştı.[2] Ondan başka eleştirenler de oldu. Çoklarının dediği gibi, en önemlisi Öcalan'ın otoritesini tanıyan Kürt siyasi çevrelerinden bir itiraz, bir muhalefet şerhi gelmesiydi. Ama şimdiye kadar doğrudan bu konuya eğilen bir BDP'li çıkmadı. Selahattin Demirtaş ile Aysel Tuğluk süreç üzerine gazetecilerle mülakatlarında kendilerine yöneltilen sorular üzerine kısa kısa geçiştirmeci cevaplarla yetindiler. "Öcalan'ın Ermenilere karşı bir yaklaşımı olmadığı"nı, "bir takım lobilere dair değerlendirmelerinin tüm gayrı-müslimlere yönelik olarak algılanmaması gerektiği"ni söylediler. Konuyu başlı başına ele almanın ciddiyetini gösteren sadece PKK liderlerinden Mustafa Karasu oldu. Onun yazılı açıklaması da ortaya çıkan ayıbı paylaşmadıklarını göstermekten ziyade örtmeye dönüktü. [3] Ama hiç değilse önemsemezlikten gelmemesi belli bir rahatsızlığın duyulduğuna delalet ediyordu. PKK açısından bağlayıcılığı bulunan bu tavrı da dikkate alarak konuyu daha açık irdelemekte yarar görüyorum.

Öcalan'ın dilinden tanıdık bir allerjinin dışı vurumu olarak "lobiler"

Öcalan'ın Ermeni, Rum, Yahudi değinmelerinin nasıl algılanması gerektiğini yorumlayan Karasu, bu sözlerin sözkonusu halklara değil, lobilere yönelik olduğunu belirterek bunda bir anormallik olmadığını anlatmaya çalışıyor. Aslında Öcalan'ın doğrudan o kimliklere atıfta bulunduğu yerler de var ama; yalnızca "lobiler" diye konuşmuş olsa o söylediklerini mazur görmek mümkün müydü acaba? Türk medyası ve siyaset arenasında dillere pelesenk edilen "Ermeni, Rum, Yahudi lobileri" tabirinin bu kimliklerden diasporaya yönelik kinayeli bir söylem olduğunu ortalama gazete okuyucusu bilir. Nasıl ki bu ulusal toplulukların Osmanlı ülkesindeki rolleri için "emperyalist işbirlikçiliği", "bezirgânlık manzumesi" gibi tasvirler yapmak revaçta olmuşsa, artık 'hamdolsun' onlardan kurtulduktan sonra dışardaki varlıkları ve rolleri için de "emperyalist uşağı diaspora", "Türk düşmanı lobiler" demek moda

olmuştur.

Dünyanın önemli merkezlerinde politik güçleri etkilemek için yapılan faaliyetlerin özellikle yakın diyalog ve biraz da para gücüyle yürütülen türleri için lobicilik deniyor. Bu yaygın bir olgudur. Yalnız diaspora toplulukları değil, devletler de yapıyor. Amerika ve Avrupa'da resmi görevlileri ve işadamlarıyla Türklerin de eksik kalmadığı, hatta daha büyük finansmanla yürüttükleri bir şeydir. Öte yandan Kürtlerin de Avrupa'da bir diasporası var ve onlar da politikacılara, parlamenterlere gidiyor. Ama sorsanız, muhtemelen "biz lobicilik yapmıyoruz, demokratik kamuoyu faaliyeti yürütüyoruz" derler. Çünkü lobi sözcüğü sevimsizdir, ancak başkalarını yaftalamak için kullanılır. Ve Türkiye'de bunun yegâne muhatapları kovulmuş halklar olup, onların dış dünyadaki sivil toplum örgütleriyle yürüttükleri her tür demokratik etkinlik de "lobicilik" olarak damgalanır. Bir de o üçlüyü sık sık birlikte anmakla sanki aralarında Türkiye'ye karşı sürekli bir ittifak varmış havası verilir. Oysa tersine, ABD Kongresi'nde Ermeni soykırımını görüşüldükçe Yahudi lobisinin Türk tarafına destek çıktığı bilinen bir gerçektir.

Öcalan'ın o şovenist jargonu kullanması birinci olarak bu noktadaki duyarsızlık ve ruh ikizliği olarak eleştiriye değer. İkinci olarak şu içine girdikleri "süreç" hakkında ne zaman hangi Ermeni, Rum, Yahudi diaspora örgütü bir görüş beyan etmiş, bu nasıl Türk medyasının gözünden bile kaçmış da, dünyadan izole hücrelerinde Öcalan o müthiş ayrıntıyı yakalamış? Var mı öyle bir durum ki, kısacık görüşmenin ağır gündemi içinde lafı döndürüp dolaştırıp bunlara getiriyor ve barışın önündeki muhtemel en büyük engeller gibi çatıyor?

Karasu ve Demirtaş'ın savunma handikapları

Bu noktada ne açıklama getireceğini Karasu da bilmezken Öcalan adına durumu şöyle savunmaya çalışmış: "Ermeni lobilerinin 2015'e kadar Kürt sorununun çözümünü istemediğini söylemesinin de bir mantığı vardır. Ermeni lobilerinin Kürt sorununu kullandığı

yönlü değerlendirmesinin somut bir konuda ifade edilmesidir. Ermeniler 2015'te Ermeni soykırımını kabul ettirme çabasındalar. Bu çabalarında haklıdırlar. Ancak Türkiye'yi sıkıştırmak, Türkiye'ye bunu kabul ettirmek için Kürt sorununun varlığını bir araç yapmak da tabii ki eleştirilir ve doğru bulunmaz”.

Yayınlanan görüşme notlarında “2015’e kadar” diye bir vurgu yok aslında. “Bunlar barışı istemiyorlar...” diyen Öcalan, “Tam olarak tarif ettiğiniz güçler kimlerdir?” diye sorulunca “Ermeni lobisi etkili. 2015’le gündem olmak istiyorlar” yanıtını vermiş. Buradaki mesaj, Ermenilerin soykırım davasını bir sonuca ulaştırmadan Kürt sorununun çözülmesini istemedikleri yönündedir. Yani 2015’le sınırlı da değil, ucu açık bir “barış karşıtlığı”nı ima ediyor. Ama bunu doğal eğilim gibi düşünmesinin kendince bir mantığı olsa bile, öyle ciddi bir tehdit gibi öne çıkartmasının hiç bir somut dayanağı yok. Zaten Karasu da “önderin bir bildiği vardır” mealinde onu savunmaya çalışırken “Ermenilerin 2015’te soykırımını kabul ettirme isteği”nden başka hiç bir olgu gösteremiyor. Onu ise kendi bakışıyla haklı görmesine rağmen, “Kürt sorununun çözümü aleyhine yürütülürse” gibi bir faraziye eşliğinde “tabii ki eleştirilir” demekle önderinin yaptığı peşin kötülemeye koltuk çıkıyor.

Kürtlerin demokratik haklarını kazanmaları aleyhine dünyada hiç bir Ermeni kuruluşunun söylediği birşey yokken Öcalan’ın yürüttüğü suçlama mazur gösterilemez. Benzer şekilde onu savunmaya çalışan BDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş buna bir de Hrant’ı dayanak yapmaya çalışmış: “Kaldı ki eğer Öcalan’ın o lobilere karşı rahatsızlığından rahatsızlarsa Hrant Dink’in lobilere karşı yazılarını bir kez daha okusunlar. Hrant Dink’in en çok eleştirdiği konu Ermeni lobisiydi. Halklara dönük bir eleştiri söz konusu değildi” diyor. [4] Burada yapılan mübalağa ile karışık çok kötü bir istismardır. Hrant’ın soykırımını tanıtma konusunda diaspora Ermenilerinin lobi tarzı etkinliklerine eleştirel yaklaştığı doğru olsa da, bunu kendi bakışı ve terminolojisine yabancı şekilde yansıtmak ve hele de “en çok eleştirdiği konu” düzeyine yükselterek oradan Öcalan’ı doğrulamaya çalışmak, Hrant’ın hatırasına saygısızlıktır. Bu mantıkla Hrant’ın Türk medyasında eksik olmayan “Ermeni lobileri”ne yönelik saldırıları da hoş gördüğü varsayılabilir. Yaşıyor olsa acaba kendisi İmralı

notlarının o bölümünü nasıl değerlendirirdi? Ermenilerin tarihsel adalet mücadelesine karşı orada kendini gösteren itici ruhu hoş mu görürdü?..

Soykırımı tanımak yetmiyor, Ermenilerin tarihine ve değerlerine de saygı gerek

Karasu Ermenilerin soykırımını kabul ettirme çabalarını genel anlamda haklı bulduğu için sağolsun. Kürtlerin ulusal-demokratik mücadelesi de haklıdır ve bu ikisi birbirine karşı görülecek şeyler değil. Tersine kendi aralarında tarihsel ihtilaf noktalarına ilişkin adil bir konsensüsle birbirini desteklemesi gereken davalardır. Eğer Ermeniler arasında Kürt halkının mücadelesine sıcak bakmayanlar varsa, bunda soykırımın tarihsel muhasebesinden (sorumlulukları eşit olmasa bile) Türkler gibi Kürtlerin de kaçmakta oluşunun payı inkar edilemez. Ermeni ve Süryani halkının adalet mücadelesinde muhatap Türk devleti olmakla beraber, Kürt toplumunun da demokratik kurumlarıyla yapması gereken bir yüzleşme ve özür borcu vardır. Bu özür kuru bir kelime de değil; verilen acılar ve yol açılan mağduriyetin olabildiğince telafisine dönük, bu halkların kendi öz yurtlarında yaşama koşullarını gerisin geri sağlamaya yönelik, yitirilmiş çok kültürlü ortamı yeniden oluşturmaya hizmet eden samimi bir yaklaşım olmalıdır. Bunun tarihe saygı yönü de gözetilmeli, geçmişteki Ermeni-Kürt ortak yaşam alanlarını boydan boya Kürdistan sayan inkarcı tanımlardan vazgeçilip soykırıma kadar onunla yan yana ve iç içe canlı bir gerçekliği bulunan Batı Ermenistan'ın tarihsel varlığı dürüstçe tanınmalıdır. Bilinmeli ki, bu husus Ermeni halkının bakışını daha olumluya çevirmede soykırım muhasebesinin kendisi kadar önem arzedecektir.

Misal olarak, bugün tam bir Kürt şehri sayılan Van'ın eski merkezinde 1915 öncesi nüfusun yüzde 60'ı Ermeniydi, kalan Müslüman nüfus da Kürt ve Türk karışıktı. Ermeni nüfusun ağır bastığı yada Kürtler ve Türklerle başa baş olduğu örnekler yalnız bazı şehir ve kasabalardan değil, yer yer bunları çevreleyen kırsal bölümlerden de gösterilebilir. [5] Daha eskilerde Ermeni yoğunluğunun çok yerde daha fazla olduğunu kimse inkar edemez. [6] Bu hem tarihi

kaynakların, hem -onca yıkıma rağmen- uygarlık kalıntılarının, hem de yer isimlerinin şahitlik ettiği birşeydir. [7] Şimdi eski yer isimlerini geri alma meselesini bile “Kürtçe yer isimlerinin iadesi” şeklinde ifade edenler var. Oysa sorun her dilden eski isimlerin ayrımsız iadesi, kaynağı belirsiz ve tartışmalı olanların da farklı ihtimallere açık şekilde ortak kültürel miras olarak benimsenmesidir. Artık üzerinde yaşayan Ermeni kalmamış olmasının rahatlığı içinde Batı Ermenistan gerçekliğini tarihsel olarak da yok saymak Kürt hareketinin istismarcı bir yönünü oluşturuyor. Bunun ahlaki olarak sorgulanması gerekir. Son durumda “milliyetçiliği aşmış olma” adına Kürdistan’ı da bir yana bırakarak “Anadolu” tanımına sarılan Öcalan’ın vermeye başladığı İslam eksenli mesajlar ise yeni bir fenomen. O artık “Türkiye Türklerindir”in yerini tutmaya aday “Anadolu Müslümanlarıdır” zihniyetiyle uyuşma durumunda olup, bu coğrafyanın eski Hristiyan halklarının dışlanmışlığını perçinleme ve berdevam ruhlarını örseleme işine Kürt hareketini de ortak edecek bir yol tutturmuş bulunuyor.

Tarihsel haksızlık ve inkarın doğurduğu öfke

“Anadolu İslamlaştıktan sonra, bin yıllık bir Hıristiyanlık öfkesi var. Rum, Ermeni, Yahudi, Anadolu’da hak iddia eder” sözünü başka türlü okumak mümkün mü? Bu söz hiç de lobilere filan değil, yalın olarak isimleri anılan halklara yöneliktir. Aslında otokton halklar olarak Rum ve Ermeni ile birlikte Asuri/Süryanileri saymalıydı. Böyle bir tasnif Hıristiyanlık genellemesiyle de uygun olurdu. Yahudiler Filistin’den kovulup dünyaya dağıldıktan sonra bu topraklara göçmen olarak gelmişlerdir. Geçmişten hak talep etme anlamında diğerleriyle eşdeğer bir konum ve duyguları yoktur. Ama Öcalan, yaranmacı ruhla verdiği mesajında AKP’nin anti-Semit çizgisini de dikkate alarak Yahudi unsurunu suçlama dışında bırakmak istememiş anlaşılır. Böylece halklara değil de “lobi”lere vurgu yapıyormuş gibi konuşma imajını da güçlendirdiğini sanmıştır. Lâkin o sözlerin asıl hedefi bu topraklardan kökleri kazınarak dışarı atılan ve gerçekten de talep edilecek hakları bulunan Hıristiyan halkların torunlarıdır. Bu anlamda bin yıllık değil de, yüz yıllık öfkeden söz etse daha doğru bir şey

ifade etmiş olurdu belki. Bin yıllık işgalciliğin, yıkım ve talanın da yarattığı olumsuz duygular var, ama soykırım ve anayurtların yitirilmesine karşı duyulan kızgınlık ölçüsünde değil. Bunu ayıplamaya kalkan Öcalan'ın sarfettiği cümleler bayağı Türk-İslam şovenizminin argümanlarıdır.

Öfkenin haklısı da olabilir; oysa menşei kendine ait olmayan o sözlerde 'hem suçlu hem güçlü' olanlara özgü bir nefret var. Anatolia'dan Türkçeye devşirilmiş "Anadolu" tabiri de, fetihçi ve ilhakçı o devlet geleneğinin tarih içindeki yurt gasplarını kamufle etmek üzere Ankara'dan doğuya doğru keyfince uzatarak kullandığı bir örtüdür. [8] Bununla kastedilen mevcut TC sınırları oluyor. "Anadolu'da hak iddia ederler" lafı, "bünyedeki toksinler gibi bu sınırların dışına atılmış unsurların bir hakkı olamaz" demeye geliyor. Böyle bir söylemin kapalı görüşmeden sızmış olması işin rengini çok değiştirmiyor. Herhalde ki yansıma ihtimalini bilerek konuşmuş ve stratejik ittifak önerdiği Türk gericiliğine güven verecek mahiyetle bir şekilde mesaja dönüşmesini de arzu etmiştir. Suçlanan topluluklar için şok edici olması yanında, onlarla dostluğu gözeten Kürtler için de kötü bir sürpriz olduğu açıktır. Bilindiği gibi BDP'nin Diyarbakır ve benzeri etki alanlarında Ermenilere, Süryanilere sıcak gelecek türden çeşitli adımları var. O sözler bu adımları atan belediye başkanları için de soğuk duş etkisi yapmış olmalı. Görüşme heyetinde BDP'nin Süryani vekili Erol Dora da bulunsaydı mesela, ne hissedirdi? Kötü etkiyi kendi benliklerinde hissetmeleri için heyettekilerin ille de Hristiyan mı olmaları gerekirdi? Notlardan anlaşıldığı kadarıyla bir hoşnutsuzluk imasında bile bulunamamış hiç biri. Bu yüzden sızma sonrası eleştirileri de topluca duymazlıktan geldiler. Zorunlu açıklamalarda işi "lobiler"e bağlarken, daha ilk adımda bunun hangi somut belirtisinin görüldüğü, şayet öyle bir durum yoksa bu spontane suçlamanın nereden kaynaklandığı sorularını da es geçtiler.

Kim kimin acıları üzerinden kendi sorununu çözmek istiyor?

Karasu ise havanda su döver gibi soyut faraziyelerini konuşurmaya devam etmiş. Öcalan'a

atfen şöyle diyor: “Bu acıların kabul edilmesi ve telafi edilmesi konusunda Ermenileri ve Rumları anlamakta ve taleplerini değerli ve anlamlı bulmaktadır. İtiraz edilen ve kabul edilmeyen ise bu yaşananların ve yaşanan haksızlıkların Kürtlerin acıları üzerinden giderilmek istenmesidir... □Kürtlerin üzerinden pazarlık yürütülerek, Kürtlerin mücadelesi ve Türkiye ile yaşadığı sorunlar zemin olarak kullanılarak bu haksızlıkların giderilmek istenmesi ve taviz koparılması zihniyeti eleştirilmekte ve teşhir edilmektedir... Yunanistan, Rumlar, Ermeniler ya da başkaları Türkiye ile sorunlarını çözmelidirler. Türkiye'nin yaptığı haksızlıklar giderilmelidir. Ama bu, Kürtlerin sırtından olmamalıdır.”

Bunlar insana Nasrettin Hoca'nın suya gönderdiği çocuğu “testiyi kırmasın” diye peşinen dövmesini hatırlatıyor. Son süreçte kendini duyuran somut hiç bir tavır yok, bir belirti bile gösterilemiyor, ama kim oldukları belirsiz “lobiler”e şamar üstüne şamar atılıyor. Belki Öcalan'ın Türkiye'ye teslimi sürecinde Yunanistan ve İsrail'in rolleri geçmişten bir kötü deneyim olarak dikkate sunulabilir, ama bugün için ve hele de öne çıkarılan “Ermeni lobisi” için yaratılan imaj bununla açıklanamaz. Şu halde, özellikle Ermenilerin 2015'e hazırlanmalarına dikkat çekilerek yapılan suçlamanın mantığı nedir? Soykırımın 100. yılında Türkiye'nin inkarını kırmaya çalışmak onun Kürt sorununu çözmesine (varsa böyle bir iradesi) engel mi? Kürt sorununu çözecek bir demokratikleşmeden Ermeniler niye korksun ki? Her iki alanda olabilecek olumlu gelişmelerin, hangisi önce olursa olsun yek diğerine olumlu etki yapması beklenir. Ama eğer Kürt sorununu demokratik temelde çözme yerine Kürtleri kandırıp gerici bir ittifaka bağlama amacı güdülüyorsa o ayrı. Tam da bu açıdan sormak gerekir. Kurulmak istenen Türk-Kürt ittifakının Ermeni soykırım davasını bertaraf etmeye yönelik gizli bir ajandası da var olup, Öcalan bu doğrultuda kendisinden beklenen ısınma hareketlerine mi soyunuyor? Durup dururken, süreçle ilgili mesajlarına Ermenileri ve 2015'i katması, yanına da Rumu, Yahudiyi iliştirerek suçlamalar yürütmesi, asıl kendi içinde bulunduğu projenin kötü niyetliliğini akla getirmez mi? Böyle bir durumda kim kimin sırtından veya acıları üzerinden kendi sorununu çözmeye çalışmış olur?

Ermenilerin ve Kürtlerin haklı davaları, anahtar rol ve çözümde öncelik meselesi

Karasu'nun yürüttüğü mantığın açmazını daha iyi görmek için şu iki paragrafı ard arda okumakta yarar var:

“Özellikle Ermeniler mazlum ve büyük haksızlığa uğramış bir halktır; Kürt'ün komşusudur... Kürt kültürel, sosyal ve ekonomik yaşamına zenginlikler katan bir halk olmuştur. Ne acıdır ki Osmanlı ve Türk egemenleri Ermeni soykırımında Kürtleri de kullanmışlardır. Her ne kadar siyasi güç, karar verici ve örgütleyiciler Türk egemenleri olsa da, Kürtler de kullanılmıştır. Bu, Kürtler için de acı verici bir durumdur. Kürtler, en başta da Kürt Halk Önderi bu acının ağırlığını sürekli hissetmektedir. Hatta mücadelesini bir yönüyle de bu acıların telafisi ve bir daha yaşanmaması için vermektedir. Bu açıdan Ermeni, Rum ya da Yahudi lobilerinin eleştirmesini bu halkları hor görme ve hedef göstermek olarak anlamak bir çarpıtmadır...”

“Kürt sorununu çözerek gerçek anlamda demokratikleşen bir Türkiye'de mevcut geri ve dogmatik yaklaşımların aşılacağı, adil ve demokratik düşünme ve bu yönlü politik doğrultu geliştirmenin ortaya çıkacağı görülerek buna göre hareket etmek daha doğrudur. Bu açıdan Yahudi, Rum ve Ermeni lobilerinin stratejisi çelişkilerden ve sorunlardan yararlanmak değil de Türkiye'nin demokratikleşme çabalarına destek vermek olmalıdır. Bu açıdan en başta da Kürt sorununun çözümüne destek vermek gerekir. Çünkü Kürt sorununun çözümü Türkiye'yi demokratikleştirmenin anahtarıdır. Türkiye demokratikleşir, Kürt sorunu çözülür ve Türkiye güçlenirse biz Türkiye'yi sıkıştıracak bir şey bulamayız kaygısı yanlış bir kaygıdır.”

Birinci paragrafta yapılan tarihsel değerlendirme öz olarak yanlış değilse de, kullanılma olayının nasıl algılandığı önemli. O sözcüğün suç ortaklığındaki iradeyi gözden kaçırır şekilde kullanılması Kürtlerin kendilerini tarihsel muhasebe sorumluluğundan azade hissetmelerine hizmet ediyor. Bunu birazdan açmak üzere devamına gelirsek, Öcalan'ın

Ermeni soykırımına dair zaman zaman yaptığı değinmelerin sonuçta bu suçu yargulamaktan uzak olduğunu da belirtmek gerekir. O bunu örneğin, “Ermeniler ve Pontuslar o zamanki emperyalistlere güvenerek onların oyununa gelmişlerdir ve kaybetmişlerdir. Soykırıma uğramışlardır. Çünkü egemen güç olan Osmanlı ‘sen beni öldüreceğine ben seni öldüreceğim mantığıyla hareket etmiş ve bu acı tablo ortaya çıkmıştır” [9] demek suretiyle, taammüden adam öldürme gibi bir cürümden ziyade, ağır tahrik karşısında işlenmiş ve meşru savunma gibi yorumlanması da mümkün olan bir cinayete benzetiyor. Karasu’nun yukardaki kendi değerlendirmesi hiç değilse bu bakımdan daha namusludur. Fakat soykırıma uğratılıp anayurdundan kovulmuş bir halkın bunca inkara karşı dünyada adalet için etkinlik göstermesi neden bu niteliğiyle tanımlanmıyor da, Türk şovenizminin şeytani bir anlam yükleyerek kullandığı “Ermeni lobileri” tabiriyle gözü kapalı suçlamalara konu ediliyor, onu anlamak mümkün değil.

Dış dünyada suçlanması gereken şey Ermenilerin soykırımını tanıtmaya mücadelesi olamaz herhalde. Emperyalist devletlerin bunu kendi çıkarları için bir araç gibi değerlendirmeleri onların ayıbıdır. Örneğin ABD’nin yasama organlarıyla konuyu defalarca gündeme alıp bir türlü sonuca götürmemesi, her defasında Türkiye’den kendi beklentilerini karşıladıktan sonra tekrar kenara bırakması Ermenilerin istedikleri şey olmasa gerek. Karasu tam da böylesi bir politikayı emperyalist devletlerin Kürt sorununa yaklaşımları açısından eleştiriyor. Onların “tavşana kaç, taziya tut” politikası izleyerek, Kürtlerle savaşında Türkiye’ye verdikleri desteğe karşılık sürekli tavizler kopardıklarını söylüyor. “Kürtlerin mücadelesi bu nedenle bazı güçler için altın yumurtlayan tavuk gibidir. Kürtlerin mücadele etmesi arzulanmakta, ama başarıya gitmesi de istenmemektedir.” diye ekliyor. Aynı şey Ermeni sorununda da geçerli. Aynı devletler diaspora Ermenilerinin mücadelesine de öyle yaklaşıyor. Onların bu istismarcı politikalarından dolayı Kürtlerin özgürlük mücadelesi nasıl suçlanamazsa, Ermenilerin adalet mücadelesi de öyle suçlanamaz.

Şimdi ikinci paragrafa gelelim. Bu iki mücadeleden hangisinin daha önemli yada öncelikli olduğunun mutlak bir cevabı yoktur. Tarihsel öncelliğiyle Ermeni jenosidinin hem bu devlet

kuruluşu ve siyasi sistemine, hem de uzayıp giden Kürt sorununa zemin oluşturduğu düşünülürse, onun muhakemesinin daha öncelikli olduğu rahatlıkla söylenebilir. Selahattin Demirtaş'ın daha yakında Agos'a "Ermeni meselesi çözülmezse Kürt meselesi de çözülemez" dediğini hatırlayalım. [10] Öte yandan Kürt sorunun kanlı bir çatışma ve yoğun acılarla sürmesi dikkate alınınca bu konuda çözümün daha yakıcı olduğunu herkes teslim edebilir. Alevi sorunu da çözümsüz kalan ciddi sorunlardan biridir. Her halkın rahatsızlığı, travması, acısı, bizzat kendi benliğinde yaşadığı için kendince daha önemli olabilir. Şu önce çözülsün, bu sonraya kalsın deme hakkına kimse sahip değildir. Egemenler arası çekişme bir anda Dersim soykırımını (katliam nitelemesiyle de olsa) gündemin ön sırasına çıkarınca o davanın bir yol alma şansı doğdu örneğin.

Anahtar rol kavramı biraz da pratik işlev meselesi olduğu için duruma göre değişkenlik arzedebilir. Bir mücadeleye anahtar rol biçildiğinde ötekilerin kendi sorunlarını geri plana çekmeleri ve kaderlerini bütünüyle onun başarısına tabi kılmaları da düşünülemez. Türkiye'nin gerçek anlamda demokratikleşmesi hangi yoldan olursa olsun daha kuşaklar boyu sürecek mücadele gerektirir. Bunun dinamiklerinden biri ve son 30 yıldaki en canlı ögesi Kürt ulusal hareketidir. Ama şimdiye kadar silahlı mücadelenin zoruyla elde edilebilen kazanımlar bile çok sınırlıyken, adeta koşulsuz bir silah bırakma sonucu hükümetin insafına kalacak hukuki iyileştirmelerle yakın zamanda Kürt sorununun çözüleceğini düşünmek hiç gerçekçi değil. Dolayısıyla Karasu'nun "Kürt sorununu çözerek gerçek anlamda demokratikleşen bir Türkiye" umudunu neredeyse hemen şu aşamada sağlanacak birşey gibi zikretmesi, sonra diğer sorunların kendiliğinden çözüm yoluna gireceğini varsayarak herkesin şu andaki "çözüm" sürecine destek olmasını istemesi de makul bir önerme değil.

Türk burjuvazisi ve devletin demokratikleşme eğilimi içinde olduğunu gösteren hiçbir sahici belirti yok. AKP hükümetinin kendi konumunu sağlamlaştırabilmek için darbecilere karşı aldığı etkin önlemler askeri vesayeti geriletmiş olsa da, bir çok alandaki uygulamaları 12 Eylül rejimini çağrıştırıyor. Bu süreçte Kürt sorununu "çözüyor"muş gibi yaparak sağlanacak bir barış ortamının Türkiye'de demokratikleşmeye pek de katkı yapmayıp yeni

çatışmalara evrilmesi kuvvetle muhtemeldir. Dahası AKP'nin hesabı tutacak olursa, İslami eksende Türk-Kürt ittifakıyla Orta-doğu'da stratejik çıkarlar gütmenin kime ne getireceği çok karanlıktır. Öcalan'ın "demokratik fetih" gibi güzellmelerle öteden beri Türk egemenlerini özendirdiği bu yol, hem kuzey hem de güneydeki Kürtlerin bir kez daha dramatik durumlar yaşamalarına vesile olabilir. Aleviler ve Hristiyanlar ise daha baştan güvensizlik duyacaktır.

Tarihsel deneyimlerin uyarı ve öğretileri

Türk egemenlerinin önemli bir sorunu çözüyormuş gibi yaptıkları, "barış, kardeşlik, hürriyet, eşitlik" havası yarattıkları her defasında erken çiçeklenen umutların üzerine dolu yağdırıp sinsi kırım ve tasfiyeleri devreye koyduklarını da unutmamak gerekir. 1895'te Abdülhamit Ermeni reformlarını kabul eder gibi görüldükten hemen sonra ülke çapında Ermeni pogrom ve kırımlarını örgütledi. 1908'de Hristiyanları bayram havasına sokan 2. Meşrutiyet'in hemen ardından Adana katliamı geldi. 1914'te Ermeni reform tasarısını imzaladıktan sonra ise büyük soykırımını organize ettiler. Onun için, aman dikkat!.. "İttifak" müjdeleri özellikle yanıltıcıdır. Unutmayalım, İttihatçılar Ermeni soykırımına girişmeden hemen öncesine kadar bir dönem Taşnak partisiyle sözde müttefiktiler. Gerçi şimdi PKK ile ittifak komşu ülkelere yönelik saldırgan ve yayılcı gayelerle düşünülüyor, ama bir savaş durumunda ortaya çıkacak girift ilişki ve çelişkiler, hele de Kürtlerin kendi gelecekleri için bağımsız davranma yada saf değiştirme durumları, soykırımcı Türk geleneğinin ayranını yeniden kabartabilir.

Tarihteki Ermeni sorununun reformlar yoluyla çözüme çabası Osmanlı egemenleri tarafından Kürtlere hep bir "esaret projesi" gibi gösterilmiş, böylece onların karşı duruşu ve devlete aktif desteği sağlanmış, uluslararası anlaşma konusu olarak defalarca gündeme gelen reform planları her defasında savsaklanmıştı. Abdülhamit zamanında çizilen çerçevesiyle altı şark vilayeti (Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakir, Mamuret ül Aziz, Sivas) kapsamındaki reform projesi gerçekleşecek olsa, bundan yalnız Ermeniler değil, Kürtler de

çok önemli ulusal-demokratik haklar kazanacaktı. Reform planı çok net olarak eğitimin milli dillerde yürütülmesini, dolayısıyla Kürt okullarının da açılmasını öngörüyordu. Hayata geçme imkanı olsa daha o zaman Kürtçe (ve ağırlıklı konuşulan yerlerde muhakkak Zazaca da) eğitim başlayacak, sözel planda kalan bu dillerin yazı ve edebiyatıyla gelişme yolu açılacaktı. Düşünün ki bugüne kadar nasıl bir birikim sağlanmış olurdu. Yalnız bu değil, reform kapsamına giren altı vilayette yayınlanacak kanunlar, nizamnameler, tamimler ve ilanlar üç dilde (Türkçe, Ermenice, Kürtçe) olacak, resmi makamlara dilekçe ve belgeler bu üç dilden herhangi biriyle verilebilecek, mahkeme huzurunda savunmalar ilgililerin istediği dillerde alınacak, Türkçe yazılan mahkeme kararları tarafların konuştuğu dillere tercüme edilerek sunulacaktı... Bugün halen inatçı şekilde ayak direnen şeylerdir bunlar. Asıl esaret hangi seçenek olmuştur Kürtler için, hayat gösteriyor.

Geçmişteki kullanılma, eşitsiz ittifak, aldanmışlık ve halen çıkarılmayan dersler

100 yıl önceki Ermeni sorununun kökten “halledilme” tarzı ile 90 yıldır uzayıp giden Kürt sorununun çözümsüzlüğü arasında çok kuvvetli bir bağ var. Hiç bir Kürt aydını ve siyasetçisi bunu görmezlik edemez. Ermeni-Süryani halklarının imhasında Kürtlerin gücünden ciddi şekilde yararlanılmış olması ve sonra aynı güç birliğiyle kazanılan azami sınırlar üzerinde yeni devletin kurulması bu bağın iki ana halkasıdır. PKK ve BDP liderleri bunlardan ikincisine “vatan kurtarıcı Türk-Kürt ittifakı” şeklinde sıklıkla vurgu yapmaktalar. Aslında bu “vatanı kurtarma” ve “yeniden kurma” süreci onu kadim Hristiyan halklarına mezar etmekten ayırtılamaz. Çünkü bunlar hemen hemen aynı bileşenlerle kesintisiz şekilde peş peşe kotarılmış işlerdir. Fakat kuruluş sırasındaki birlikteliği gururla ve “asli unsur” vurgusuyla savunup sahiplenenler, hemen öncesine gelince “irademiz yoktu ki” diyerek kenara çekilmeyi tercih ediyorlar.

Objektif bakılacak olursa, ne önceki süreç çok basit ve “iradesiz” bir kullanılma, ne de

sonraki öyle eşit güçleri çağrıştıran “asli unsur” düzeyinde bir ittifaktır. Kürt dostlar ikisi arasında böyle keskin bir ayırım yapmakla kendilerini kandırıyorlar. Atalarının birinci süreçteki rolünü hiç derekesine indirip ikincisinde tam tersine abartıyorlar. Gerçekte her ikisi de eşitsiz ittifak ve özünde her ikisi de kullanılmadır. Çünkü işin başında olan, politikayı belirleyen Türk devlet adamlarıdır. Birincide hükümet olarak İttihat ve Terakki, ikincide yine onun kadroları ve devlet geleneğiyle Ankara’da üslenen Kemalistler. Aralarında yalnız şu kadarlık bir nüans var: İkincide zor duruma düşmüş olan İttihatçılar, M. Kemal öncülüğünde İstanbul’a alternatif yeni hareketi örgütlerken Kürt beylerini yanlarına çekme noktasında onlara daha iltifatlı yaklaşmış, sanki eşit bir partner havasında birliğe davet etmiş, siyasi kurumlarında temsili yer vermişlerdir. Lozan’a kadar “biz Türkler ve Kürtler” söyleminin revaçta olması bu aldatıcı politikanın gereğidir. Kürtlerin bu ittifakta sanıldığı gibi eşite eşit bir konumları olsaydı Lozan’da öyle basitçe bertaraf edilmeleri mümkün olmazdı. Yeni devletin kuruluşu o durumda üniter değil, federatif temellere dayanırdı. O süreçte Kürt liderlerin aldanmış olmaları neyse de, bugünkü Kürt siyasetçilerin o yanılısamayı halâ gerçekmiş gibi ifade etmeleri tuhaf bir durum. Oradaki Kürt iradesini çok önemseyenlerin 1915 sürecinde benzer olan durumu bütünüyle iradesiz yada istem dışı bir kullanılma saymaları ise daha da tutarsız.

Evet, Ermeni halkının ölüm fermanını yazan İttihatçı liderlerdir. Uygulamada rol alan Kürt liderleri merkezi karar verici değildir. Ama katliamların organize edilmesine gelince, bir kısmı İttihatçı da olan Kürt beylerinin kendi alanlarındaki valiler, kaymakamlar, ordu komutanları ve Teşkilatı Mahsusa şefleri ile ortak planlamaya varan işbirlikleri olmuştur. Orhan Miroğlu’nun belirttiği gibi, Süryanilere ilişkin merkezi bir plan bile yokken, yerel bürokrasi ile anlaşmalı Kürt ve Arap aşiretleri maddi dürtülerle onları da imhaya girişmiştir. [11] Sonuçta Türk devletinin planlarına alet olmakla beraber kendi çıkarlarını da gözetken ve bu yönde serbest insiyatif kullanmaktan kaçınmayan bir suç ortaklığı sözkonusudur. Devlet ise hem azami imhayı sağlamak, hem de ilerde kendi sorumluluğunu perdeleyip suçu fazlasıyla Kürtlerin üzerine yıkabilmek için onları özellikle teşvik etmiştir. Olayın bu karakterini de bilerek diyebiliriz ki, Kürtlerin soykırım suçuna katılımı bilinç ve iradeden pek

yoksun değil, ancak bağımlı ve güdümlenmiş bir durum olduğu için en yoğun rol oynadıkları yerlerde bile sorumlulukları ikinci derecedendir.

Bir kere bu ayrımı yaptıktan sonra günümüze gelirsek; Kürt sorununun uzayıp giden çözümsüzlüğü ve Kürt halkının mahkum olduğu sonu gelmez acılar, o dönem kendi atalarına ağırlıklı şekilde oynatılan lanetli rolün doğrudan bir sonucudur. O imha sayesinde belki bugün eski Batı Ermenistan'ı yutan daha geniş bir Kürdistan haritası çizilebiliyor, ama son otuz yıllık savaşa rağmen bu büyük parçada özerkliğin lafını etmek bile gittikçe fobi haline geliyor. Bunu bireylerin yaşamındaki etme-bulma olayına benzetmek, yapılan fenalığın bir şekilde geri dönmesi yada lanetinin üstüne yapışması gibi düşünmek de mümkün. Tarihteki o berbat kullanılma tarzından sonra Kürtlerin yüz yıllık kaderinin farklı tecelli etmesi mucize olurdu herhalde. Çünkü yok edici asıl güç aynı coğrafyayı paylaşan iki halktan birini diğerinin yardımıyla sildikten sonra kalanı da kendisine sürgit mahkum etmenin sağlam tedbirlerini almıştı. Paylaşılan ganimetin üzerine oturma karşılığında Kürtlerin kendi kimliklerini unutmaları, Türklük içinde erimeleri istendi. Bu amaçla Lozan anlaşmasında onlar azınlık olarak bile tanınmayıp en basit kültürel haklardan mahrum edildi. Bazı Kürtler için geriye “biz azınlık değiliz zaten, asli kurucu unsurlardan biriyiz” züğürt tesellisi kaldı. 90 yıllık inkârdan ve 30 yıllık savaşın bunu bir nebze kırmasından sonra, şu günlerde umut edilen “barışçı çözüm”ün paketi halen bomboş ve anadilde eğitim gibi en vazgeçilmez hak için bile daha yıllarca zar ağlatmayı vaadediyorsa, bunun en derin nedeni Kürtlerin iradesinin, ufkunun, nutkunun daha yüz yıl öncesinden çok kötü bir şekilde bağlanmış olmasıdır. Ayaklarına pranga, ellerine zincir, dillerine bant olan işte o tarihsel suç ortaklığı ve büyük aldanmadır.

Öcalan'ın “üzüntü”den söyleyemedikleri...

Değerli okuyucular,

Bu yazıyı önceki haftalarda Öcalan'ın ikinci İmralı görüşmesinden sızan sözleri üzerine kaleme almıştım. Yayına vermeye yakın üçüncü görüşme ve ardından da Newroz'da yapılacak "tarihi açıklama" gündeme gelince onların da muhtevasını görmek için bekledim. Kendisi tarafından tekzip edilen ve yazdıklarımında değişiklik gerektiren birşey olabilir mi diye. Ama hayır, soyut bir "yanlış anlaşılma" lafı dışında sonraki duyduklarımız yalnızca teyid edici oldu.

Üçüncü heyette yer alan BDP eş genel başkanı Selahattin Demirtaş'ın aktardığına göre Öcalan, Ermenilerin "lobilerle anılması" konusunda "Kendisinin yanlış anlaşıldığını" ve bunun için "üzüldüğünü" söylemiş. "Önerdiği akıl insanlar komisyonunda bütün bu etnik kimliklerin temsiliyetinin olması gerektiğini" belirtmiş. Fakat sorun bu değildi. Somut olarak neyi tekzip ettiğini anlamaya çalışıyoruz; bir şey yok. Demirtaş'ın açıklaması şöyle bitiyor: "Biz etnik kimliklerle ilgili bir yaklaşımınız dışarıya farklı yansıdı dedik. O da bu tartışmaları izlemişti zaten. Böyle bir şey olmaz diyordu, benim nasıl yaklaştığım çok net biliniyor. Biz zaten onların mücadelesini yürütüyoruz dedi".[12]

Madem yanlış anlaşılma ve bundan dolayı üzülyorsa, o zaman düzeltici yönde net mesajlar vermesi gerekmez miydi? Mesela "Ermenilerin soykırımını tanıtmak istemeleri yerden göğe haklıdır. Bunun için 2015 hazırlıklarına karşı olmam mümkün değil, sonuna kadar destekliyorum. Biz Kürtler kendi geçmişimizin vebalinden kurtulmanın da gereği olarak bu 100 yıllık davanın başarısına katkı yapmalıyız" diyemez miydi? Benzer şekilde "Anadolu'da hak iddia ederler" lafını düzeltmek istiyorsa "Yok edilmiş halkların tarihsel haklarını inkar etmiyorum. Kültür varlıkları başta olmak üzere mümkün olan değerlerin geri kazanılmasını destekliyorum, ana vatanlarında gelip özgürce yaşayabilmelerini de arzu ediyorum. Bunun bir gereği olarak mülk gasbında rolü olan Kürtler tarafından gönüllü iadeler yapılması için de çağrıda bulunuyorum" diyemez miydi mesela?..

Anlaşılan Öcalan, Türk egemenleri lehine mesajlarını, gücendirdiği halkların gönlünü almak uğruna bozmak istememiş. Onun için yaptığı "düzeltme" bir şeye benzemiyor. Nihayet

beklenen “tarihi açıklaması” okununca görüyoruz ki, yanlış anlaşılacak birşey de yok zaten.
[13]

Çağrı metni, tarihsel zemin, yeni ittifak, helalleşme ve dışta bıraktıkları

Öcalan’ın Newroz’da okunan çağrı metni önceki mesajında olduğu gibi “İslam bayrağı altında” yaşadıkları beraberliğe övgü yapıyor. Tarihteki ittifaklarının ve dayandığı İslam hukukunun fetihçi-yağmacı özünü yok sayarak, Türkler ile Kürtlerin o din kardeşliği temelinde yeniden kenetlenmesini öneriyor.

“Tıpkı yakın tarihte Misak-i Milli çerçevesinde Türklerin ve Kürtlerin öncülüğünde gerçekleşen Milli Kurtuluş Savaşı’nın daha güncel, karmaşık ve derinleşmiş bir türevini yaşıyoruz” diyerek tarihsel ittifakın koptuğu yerden yenilenmesini, daha da öteye giderek “Misak-i Milli’ye aykırı olarak parçalanmış” dediği güneydeki Kürt bölgelerinin bu ittifaka çekilmesini savunuyor. Misak-ı Milli’nin Musul-Kerkük petrollerini de kazanmak üzere çizilen bir Türk egemenlik projesi olduğunu bilmiyormuş gibi, o zaman eksik kalan şeyin bugün tamamlanmasına yönelik mesajını “çatışmalar içinde yaşamaya mahkum edilen Kürtleri, Türkmenleri, Asurileri ve Arapları” kurtarma ambalajıyla Kürt halkına benimsetmek istiyor. Suriye’de Esad yönetimini devirip Türkiye ile müttefik bir Sunni hakimiyetin oluşturulması planına Rojeva Kürtlerini alet edecek bir yol öneriyor. TC sınırları dışına çekilecek PKK güçlerinin bu perspektifle oradaki PYD bünyesine dahil edilip Türk kumandasında savaştırılması bile şaşırtıcı olmayacaktır.

Süreç hakkında yazan Hasan Bildirici, çok haklı olarak şu yalın soruyu yöneltmişti:
“Düşünülen tarihsel Türk-Kürt ittifakı sahi kime karşı kurulacak? Kürtleri şu an tehdit eden kimdir ki Türklerle ittifak yapılacak?..” [14]

Evet, amaçlanan demokratik bir çözümse ve bunun için çatışmanın çıkar yol olmadığı düşünülerek barış ortamı tercih ediliyorsa, adına neden Türk-Kürt barışması gibi birşey

değil de, Türk-Kürt ittifakı deniyor? Üstelik de “bölgesel düzeyde ortak vizyona sahip stratejik ittifak” vb?.. Bu kavramlar tabii ki ortak düşmanları da akla getirir. Şimdi bu eleştiriye karşı savunma “biz halkların birliği anlamında bunu söylüyoruz” olacaksa, belirtmek gerekir ki ittifak sözcüğü halklar olarak birlikte yaşamayı değil, devlet yada örgütler olarak ortak çıkarlar doğrultusunda güç birliği yapmayı ifade eder. Buna göre, örneğin kendi aralarındaki çatışmayı bitiren Türk devleti ile Kürt hareketinin, Suriye ve başka hedeflere yönelik işbirliği geliştirmeleri, güneydeki Kürt örgütlerini de bunun içine çekmeleri, artık dünya güçleri arasındaki dengelere göre kimden yana kime karşı hangi roller devreye girecekse onlarda beraber hareket etmeleri beklenir. Bu türden hesaplar Öcalan ve Kürt hareketi açısından sözkonusu değilse, neden “stratejik ittifak” kavramı özellikle kendileri tarafından dile getiriliyor? Eğer Öcalan barış mesajlarında samimi ise Kürt ulusal hareketinin asla Türk devletiyle birlikte komşu ülkelere karşı bir yayılma savaşı içinde yer almayacağını açıkça ilan etmeli. Çağrı metni Türkle Kürdün kucaklaşmasını isterken dışa dönük saldırganlığa cevaz veriyor.

“Zaman ihtilafın, çatışmanın, birbirlerini horlamanın değil, ittifakın, birlikteliğin, kucaklaşma ve helalleşmenin zamanıdır. Çanakkale’de omuz omuza şehit düşen Türkler ve Kürtler; Kurtuluş Savaşı’nı birlikte yapmışlar, 1920 Meclisi’ni birlikte açmışlardır.”

Bu sözler de savunulan birlik ve ittifakın hangi zeminde olacağını gösteriyor. İçeride istenmeyen halkların yok edildiği ve sonunda kendilerinin de kandırıldığı o süreci kutsamak Kürtlere onur getirmez. Türk-Kürt helalleşmesi de o adaletsiz zeminde aranacak bir şey değildir. [15]

Ayrıca sormak gerekir: Helalleşme ve kucaklaşma bu ülkede yalnız Türkler ile Kürtlere mi lazım? Sözü edilen süreçlerin kurbanı edilen Hristiyan halklarla helalleşme ihtiyacı yok mudur? Aynı şeyi hassasiyet kavramı üzerine söyleyebiliriz. Öcalan’ın çağrı metni için Gülten Kışanak “hassasiyetleri gözetiyor” demişti. Sormak gerekir, bu ülkede yalnız Türklerin ve Kürtlerin mi hassasiyetleri var? Her ikisini gözeten bir yaklaşım, diğer

kimliklerin hassasiyetlerini unuttunca nasıl oluyor? Buna da cevap hazır. “Bütün halklara saygımız var, hepsini kardeş görüyoruz” vs... Ama ne yazık ki bu soyut söylemlerin pratikte fazla bir değeri yok. Bu yüzden çoğu durumda Müslüman olmayan kimlikleri dışlayıcı tutumlara seyirci kalınıyor. Kendi etkinlik alanında Mor Gabriel Manastırı'nın topraklarına el koyan ve Süryanileri taciz eden yerel bürokrasi ile Kürt ağalarına BDP'nin ses çıkarmaması bunun canlı bir örneğidir. Geçende bu konularla ilgili görüş alış-verişinde bulunduğum değerli Kürt aydını dostum Gürdal Aksoy şöyle yazmıştı:

“Bir varsayım, ama eğer Ermeni nüfusu bugün eski Ermenistan ve Kürdistan üzerinde ciddi hak taleplerine zemin hazırlayacak düzeyde olsaydı, bu söylem bile olmayabilirdi. Güç ilişkileri, ne yazık ki, reel siyasi zeminde toplulukların karşılıklı olarak çok çirkin pozisyonlar almalarına vesile oluyor. Bunu politik söylemlerle -kardeşlik gibi- örtmek yerine, sosyal hayatın gerçekliğinde halklar arası makul dengeler kurmak ve bunu kültürleştirmek gerekir. Kürtler artık bugün içi boş olan ‘Türk-Kürt kardeşliği’ söyleminden tiksindir hale geldiklerini söylüyorlarsa, bunun benzeri olan boş bir söylemin de Ermeni halkını tiksindirebileceğini dürüstçe hesaplamalı, açıkça ifade etmelidirler. Her geçen gün daha geç olmadan...”

Evet, karşılıklı hassasiyetleri yükselen, birbirini dikkate alan Kürtler ile Türkler, biraz da kenarda unuttukları, dışarda bıraktıkları eski komşuları için duyarlılık göstermeli. Helalleşme en çok da gömülmemiş ölüleri ve yitik vatanlarıyla geçmişi unutamayan, travmadan kurtulamayan halkların ihtiyacıdır. Önümüzde 24 Nisan var. Duyarlı Kürtlerin ve Türklerin vicdani muhasebeyi topluma yaymak üzere Diyarbakır'dan İstanbul'a, Avrupa başkentlerine kadar bu insanlık davasına ses katmaları beklenir. Bu sesler, gerici ve yayılmacı ittifak önermelerine karşı siyasi tavırlarla beraber, Kürt sorununda girilen sürecin daha onurlu bir rotaya sokulmasına da yardımcı olabilir.

Gelecek günlerin yalan yanlış şeylerle övünmeye, sonra da safça kanmışlıkla dövünmeye değil, tüm mazlum ve mağdurların dayanışma içinde başarılar kazanmalarına tanıklık etmesi dileğiyle...

Hovsep Hayreni

24 Mart 2013

[1] Bkz: Garbis Altınoğlu, Kürt Ulusal Hareketi ve Geçmişle Yüzleşmenin Dayanılmaz Ağırığı

www.koxuz.net/anasayfa/2012/08/01/kurt-ulusal-hareketi-ve-gecmisle-yuzlesmenin-dayanilmaz-agirligi-4/

[2]

www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?ArticleID=1123698&CategoryID=98&aType=RadikalYazar

[3] “<http://www.yeniozgurpolitika.org/index.php?rupel=nivis&id=3466>”

[4]

<http://www.ilkehaber.com/haber/demirtas-kurt-hareketine-teslim-oldu-demek-savas-kiskirticigidir-25619.htm>

[5] Geniş bilgi için bkz: Raymond H. Kévorkian/Paul B. Paboudjian, 1915 Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu’nda Ermeniler, Aras Yayıncılık, 2012

[6] Bu konuda Osmanlı Devleti’nin 16. yüzyıl tahrir kayıtlarından vilayet, sancak yada livalar düzeyinde istatistik bilgi aktaran yerel tarih kitaplarına bakılabilir

[7] Sevan Nişanyan, Adını Unutan Ülke/ Türkiye’de Adı Değiştirilen Yerler Sözlüğü, Everest Yayınları, 2010

[8] Gürdal Aksoy, Halklar Hapishanesi Anadolu/ Kürtlerde Anadolu Merkezci Yabancılaşma,

Komal Yayınları, 2002

[9] Abdullah Öcalan, 23 Haziran 2006 tarihli avukat görüşme notlarından

[10] AGOS Haftalık Gazetesi, 4.Ocak.2013, Sayı:872

[11] Miroğlu, Seyfo soykırım konferansında konuştu,
<http://www.seyfocenter.com/index.php?sid=10&aID=424>

[12]

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1125951&CategoryID=78>

[13]

<http://www.gelawej.net/index.php/home/duyuru-cagrikampanyaicinpano/135-politika/9273-2013-03-21-12-43-47.html>

[14]

<http://www.gelawej.net/index.php/yazarlar/recep-marasli/9172-2013-03-15-10-59-20.html>

[15] Bkz: Hovsep Hayreni, 1915'in Denek Taşında Türk ve Kürt Siyaseti, 2. Bölüm

<http://www.gelawej.net/index.php/hovsep-hayreni/4568-1915n-denek-tainda-tuerk-ve-kuert-siyaset-2-boeluem.html>